

Тема 17. Планування освітньої роботи в умовах сучасного ЗДО

Перебудова системи освіти з переходом на нові зміст, структуру й терміни навчання вимагає змін в організації та у змісті педагогічного процесу. Ці зміни зумовлюють також необхідність перегляду деяких підходів до планування діяльності ЗДО.

Планування роботи ЗДО – процес визначення конкретних цілей, завдань, змісту, форм, методів, засобів досягнення намічених перспектив на певний відрізок часу. Його мета – забезпечити гармонійний, різнобічний розвиток особистості кожної дитини з орієнтацією на її цінності та інтереси, збереження дитячої субкультури на основі реалізації норм Закону України «Про дошкільну освіту», змісту Базового компонента та чинних програм розвитку, навчання та виховання дошкільнят.

В ході планування педагогічного процесу важливо врахувати основні пріоритети подальшого розвитку та оптимізації дошкільної освіти:

- впровадження особистісно орієнтованої моделі виховання;
- гуманізація освітньо-виховного процесу;
- орієнтація на активне проходження дитиною кожного вікового періоду дошкільного дитинства;
- впровадження інноваційних освітніх технологій;
- інтегрований підхід до організації та змісту освіти;
- забезпечення наступності між дошкільною і початковою ланками безперервної освіти;
- взаємодія суспільного і родинного виховання.

В основу планування освітнього процесу покладені такі принципи:

- науковості,
- актуальності,
- свободи вибору,
- цілісності та логічності,
- перспективності,
- наступності,
- систематичності,
- повторності,
- концентричності та достатності змісту,
- реальності заходів.

Досвід і практика підтверджують, що планування має бути *перспективне і поточне*. Адже саме від уміння чітко спланувати день, передбачити найголовніше у вихованні та навчанні малюків залежить успіх виховательської справи.

Перспективне планування визначає певні завдання і зміст роботи, методи і прийоми навчально-виховного процесу на тривалий відрізок часу: навчальний рік, півріччя, квартал, місяць. Основою планування є та програма виховання дітей у дитячому садку, яка затверджена на першій педагогічній раді і ставить перед педагогами конкретні завдання щодо формування особистості дошкільника.

Поточне (календарне) планування охоплює *найближчий відрізок часу – від 1-2 днів до 1-2 тижнів, місяць, квартал*. До поточного планування відносяться календарні плани освітньо-виховної роботи педагогічних працівників.

Перспективне і поточне планування розглядаються як єдиний, нерозривний процес, складові якого взаємопов'язані за змістом. Перспективне планування служить основою поточного.

Форма складання перспективних і календарних планів може бути довільною: графічною чи текстовою.

Види і форми планування освітньо-виховного процесу в дошкільному навчальному закладі визначаються і затверджуються педагогічною радою на початку навчального року.

Яким має бути планування освітньо-виховної роботи з дітьми в умовах сучасного дошкільного навчального закладу? Н. Бабій у статті «Планування вихователем навчально-виховної роботи з дітьми» виділяє такі вихідні позиції сучасного планування:

1. Основою планування є та програма виховання дітей в дитячому садку, яка прийнята для керівництва і ставить перед педагогами конкретні завдання щодо формування особистості дошкільника.

2. План має будуватися на основі дидактичних принципів: взаємозв'язку всіх розділів виховної роботи, систематичності, послідовності, доступності, повторюваності матеріалу, диференційованого та індивідуального підходів до дітей.

3. При складанні плану враховуються конкретні педагогічні умови (віковий склад групи, рівень розвитку дітей, оволодіння знаннями, навичками, уміннями, умови дитсадка, напрями роботи колективу та інше).

4. План мусить бути календаризованим, тобто чітко передавати зміст роботи з малюками впродовж дня. У ньому вказується, в яких видах діяльності, на яких заняттях, в які моменти життя буде здійснюватись та чи інша виховна робота.

5. Форма планування може бути різною (для педагога-початківця, стажиста, вищої кваліфікаційної категорії). Вона затверджується педагогічною радою дошкільного закладу, заноситься в протокол (із вказівкою прізвища педагога і форми планування – поширеної чи спрощеної). Проте в жодному випадку не допускається пропущення окремих видів занять та діяльності дітей пішохідні переходи, сюжетно-рольові ігри, конструктивно-будівельні, театралізовані ігри, самостійна художня діяльність, художня праця і таке інше.

Про організацію освітнього процесу в ЗДО в умовах воєнного стану та надано роз'яснення щодо:

- створення безпечних умов та організації освітнього процесу;
- реалізації освітнього процесу в ЗДО у дистанційному форматі;
- організації роботи з дітьми, що мають особливі освітні потреби;
- формування соціально-громадянської компетентності дітей;
- психологічного супроводу учасників освітнього процесу;
- атестації педагогічних кадрів та діяльності центрів професійного розвитку;
- організації роботи з батьками;
- організації харчування в ЗДО.

Форма організації освітнього процесу (очна, дистанційна, змішана) обирається в залежності від безпекової ситуації в кожному населеному пункті.

Для якісного та дієвого планування роботи радимо проаналізувати освітню діяльність закладу з урахуванням чинників, які забезпечують якість освітнього процесу; виокремлюють її сильні сторони, що відповідають сучасним світовим тенденціям; висвітлюють слабкі сторони та ризики; визначають ресурсний потенціал і перспективи подальшого розвитку. Важливий показник якості освітнього процесу в ЗДО – створення сучасного універсального дизайну, що робить його доступним, безпечним, розвивальним, орієнтованим на особистісний розвиток дитини задля реалізації її індивідуальної освітньої траєкторії. У цьому аспекті пріоритетності набувають варіативні моделі організації освітнього процесу із застосуванням сучасних технологій, освітніх програм, послуг, предметно-ігрового обладнання. Вагоме значення має дизайн оточуючого середовища. Тому вкрай важливо, щоб у вікових групах було достатньо простору для організації різних видів діяльності та вільної гри. Однією з умов, що впливає на забезпечення якості освіти, є зонування групового простору на гамірні та тихі зони, облаштування в ньому осередків за інтересами.

враховувати вітчизняну практику класифікації різних видів діяльності, притаманних періоду дошкільного дитинства. Це – рухова, ігрова, комунікативна, мовленнєва, здоров'язбережувальна, мистецько-творча (малювання, ліплення, аплікація, конструювання, спів, танці, гра на музичних інструментах), пізнавально-дослідницька, господарчо-побутова діяльність. Дана практика організації видів діяльності враховує вікові особливості дітей та демонструє освітні завдання, формує системні професійні знання педагогів щодо підтримки та розвитку в дитини творчих, самостійних, якісно нових характеристик.

Вони можуть бути організовані *фронтально, підгрупами, індивідуально* залежно від віку дітей, педагогічної мети, матеріально-технічного забезпечення закладу, професійної майстерності педагога.

Основною формою організованої навчальної діяльності дітей дошкільного віку залишаються заняття з різних розділів програми (*тематичні, комплексні, комбіновані, інтегровані, домінантні та ін.*).

Змінилася кількість і тривалість спеціально організованих групових занять з дітьми. Тривалість спеціально організованої навчальної діяльності (заняття) для *дітей раннього віку* – до 10 хвилин, *молодшого дошкільного віку* – від 15 до 25 хвилин (5-6 занять на тиждень), для дітей *старшого дошкільного віку* – від 25 до 35 хвилин (7-8 групових занять на тиждень).

Під час складання розкладу занять необхідно враховувати їхнє домінуюче навантаження на дитину (психічне, фізичне, емоційне), передбачати раціональне чергування видів діяльності (розумова, рухова, практично-прикладна) на кожному з них та доцільне використання місць для проведення занять (зокрема, спортивної та музичної зали, студійних кімнат, ігрового, спортивного майданчика, квітника тощо).

Організована навчальна діяльність дітей у формі занять планується переважно у першу половину дня. В окремих випадках допускається проведення деяких занять у другій половині дня. Це може стосуватися занять з фізичної культури, образотворчої діяльності в групах дітей старшого дошкільного віку. елементи навчальної діяльності включаються також до інших форм роботи з дітьми в повсякденні (ігри, самостійна діяльність, індивідуальна робота, спостереження, чергування тощо).

Оскільки серед видів планування названо варіанти „за режимом першої та другої половині дня”, за видами „дитячої діяльності” і подано рекомендації щодо цього, то доцільно використовувати тематичне планування навчально-виховного процесу, оскільки воно передбачає структурування змісту навчально-виховного процесу навколо основних понять, котрі формуються у дітей. Саме оволодіння педагогами уміння тематичного планування важливо сьогодні, адже триває процес упровадження особистісно орієнтованої моделі навчального процесу, а тематичний підхід забезпечить цілісне уявлення дитини про картину світу в усіх його взаємозв'язках і протиріччях.

Організація різних видів діяльності навколо основних ідей одночасно сприяє усвідомленню і розвитку мислення дітей, може забезпечувати можливість навчатися на практиці та набувати безпосереднього і багаторазового досвіду спілкування зі світом. Діти можуть усвідомлювати, представляти і відтворювати досвід шляхом обговорення, ліплення, аплікації, малюнків, різних вимірювань, музики, танців, театральних вистав.

Тематичне планування може бути як в текстовій формі так і у формі таблиці-сітки чи графічної павутинки (див. додатки).

План роботи вихователів на кожний день може складатися:

➤ за режимом першої та другої половини дня:

- ранок – ігри; бесіди; спостереження; праця; індивідуальна робота з дітьми та батьками, самостійна рухова діяльність дітей;

- заняття – тема, мета, матеріал, хід чи план заняття;

- перша прогулянка – ігри, праця, спостереження, спортивні ігри та вправи, індивідуальна робота з різних розділів програми, екскурсії, прогулянки-походи за межі дитсадка, самостійна рухова діяльність дітей;

- друга половина дня:

- праця, самостійна художня діяльність – різні види праці (ручна, господарсько-побутова, в природі) в різних формах; самостійна художня діяльність дітей (образотворча, художньо-оформлювальна, мовленнєва, музична, театралізована);

- розваги, ігри – різні види театрів (ляльковий, тінювий, театр іграшок та ін.); ігри-драматизації, інсценівки; концерти; фізкультурні, музичні, літературні дозвілля;

- друга прогулянка – ігри; спостереження; праця; індивідуальна робота з дітьми та батьками; самостійна рухова діяльність дітей.

➤ за видами дитячої діяльності:

- ігрова – різні види ігор: сюжетно-рольові, будівельно-конструктивні, ігри-драматизації, дидактичні, розвивальні та ін.;

- навчальна – заняття з різних розділів програми (тема, мета, матеріал, хід чи план заняття);
- трудова – різні види і форми праці;
- комунікативна – індивідуальні, під групові, колективні бесіди з дітьми на особистісні, морально-етичні теми, організація й розігрування ситуацій міжособистісного спілкування та ін.;
- пізнавальна – спостереження, цільові прогулянки, екскурсії, дитяче експериментування, дослідження, читання художньої літератури та ін.;
- рухова – рухливі ігри, елементи спортивних ігор та вправ, фізкультурні свята і розваги, прогулянки-походи за межі дитячого садка, дитячий туризм, самостійна рухова діяльність та ін.;
- гурткова робота – тематика гурткових занять згідно з планами керівників гуртків;
- індивідуальна робота з дітьми та батьками – індивідуальна робота з дітьми з різних розділів програми (заняття, ігри, вправи, бесіди, розмови та ін.), індивідуальні бесіди, розмови, консультації для батьків.
 - за іншими, самостійно розробленими педагогами підходами, які забезпечують виконання завдань з різних розділів програми (тематичне планування, спільні творчі проекти вихователів та дітей – проектування діяльності на день, тиждень, певний цикл).

Необхідно пам'ятати, що обов'язковою у процесі планування освітньої роботи з дітьми є участь обох вихователів вікової групи.

Плануючи роботу з дітьми за будь-якою схемою та з використанням будь-яких інших підходів скористайтесь *порадами*:

- організовуючи ігри та дитячу працю, зазначте вид, назву(тему), мету, матеріал, обладнання, інвентар;
- організовуючи спостереження, цільові прогулянки, екскурсії – зазначте об'єкт, мету, матеріал, основні запитання до дітей;
- організовуючи прогулянки-походи за межі дитячого садка, зазначте кінцевий результат, спосіб пересування, мету, тривалість в часі, інвентар, зробіть план-схему.

При складанні календарних планів старайтесь використовувати чіткі та конкретні формулювання, які допоможуть зробити план дієвим і змістовним.

Перспективні та календарні плани освітньо-виховної роботи з дітьми систематично переглядаються й затверджуються завідувачами та вихователями-методистами дошкільних навчальних закладів.